

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)

Development of Sustainable Tourism of Tourist Attractions in the Sanook Group (Sakon Nakhon, Nakhon Phanom, Mukdahan and Kalasin)

ธีระ ชีวะเกรียงไกร¹ วิเชียร ต้นศิริคองค² และพิศาล มุกदारட்சมิ³

Theera Khraiangkhrai,¹ Vichien Tansirikongkhon² and Pisarn Mukdaratsami³

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ประการแรก เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ประการที่สอง ศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยบางประการที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่างกัน และประการที่สาม เพื่อเสนอแนวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ กลุ่มสนุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานภาคเอกชน ที่อยู่ในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ จำนวน 263 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 108 คน มัคคุเทศก์ จำนวน 52 คน และกลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 103 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 จำนวน 380 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา และการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการจัดการ และด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ
2. นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้ง ด้านกระบวนการ และด้านการส่งเสริมการตลาด
3. นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ร.ด. (การเมืองการปกครอง) อาจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ร.ด. (การปกครอง) อาจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. แนวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การมาท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและน่าสนใจ ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการทำงานโดยร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐ เอกชน และบุคลากรในท้องถิ่น ควรมีสถานที่บริการให้เพียงพอ ตลอดจนควบคุมราคาสินค้าและบริการให้เป็นธรรม

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว กลุ่มสนุก

ABSTRACT

The purposes of this study were: firstly, to investigate problems concerning the operation of sustainable tourism of the Sanook Group; to study and compare some important factors contributing to tourists coming into the Sanook Group, including sex, age, educational level, and income level; and thirdly, to suggest approaches in solving the problems and to develop sustainable tourism of the Sanook Group. The first part of the sample included 263 persons from private organizations in Sakon Nakhon, Nakhon Phanom, Mukdahan and Kalasin, obtained through purposive sampling technique. They consisted of 108 hotel owners and restaurant owners, 52 tour guides, and 103 housewives. In addition, another part of the sample, selected through quota sampling and accidental sampling techniques, comprised 380 Thai tourists who took a trip to Sakon Nakhon, Nakhon Phanom, Mukdahan, and Kalasin in June 2007. The instruments for collecting data were two questionnaires. The statistics employed in the analysis of data included percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test (One-way ANOVA).

The major results of the study revealed the following:

1. The problems concerning sustainable tourism operation in the Sanook Group, as a whole and in every aspect, were in the medium level. Ranked from high to low according to the value of the mean, the aspects are in this order: the aspect of resource conservation, the aspect of environmental conservation, the aspect of participation, the aspect of management process, and the aspect of entrepreneurs' benefits.

2. The tourists rated the factors important for their visit to the Sanook Group, as a whole and in each aspect, in the high level. The top three aspects, based on the value of the mean, include: the aspect of goods and services, the aspect of personnel, the aspect of physical characteristics, the aspect of price, the aspect of place/location, the aspect of process, and the aspect of market promotion, respectively.

3. The tourists with different sexes, ages, educational levels, and income levels revealed no difference in the factors important for their visit to the Sanook Group ($p > .05$).

4. The suggested approaches for developing sustainable tourism of the Sanook Group include: public relations concerning tourism in the area should be carried out thoroughly and interestingly; sustainable eco-tourism should be promoted; youths should be encouraged to participate more in tourism management; there should be close cooperation among government sector, private sector and related local personnel; adequate service places should be provided; and prices of goods and services should be fair.

Keywords : tourism, tourist attractions, the Sanook Group

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้เน้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสังคมที่เข้มแข็งเป็นสังคมที่มีคุณภาพ แก้ไขปัญหาความยากจน ยกกระดับคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องชี้นำการพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น สร้างงานอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในระดับท้องถิ่น นโยบายด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อพัฒนาประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : 82) การท่องเที่ยวใดก็ตามที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการจัดการอย่างดีมีมาตรการที่เหมาะสม สามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้ผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการท่องเที่ยว และเจ้าของพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการและรับผลประโยชน์อย่างยุติธรรมตามนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา มีการรวมกลุ่มกัน 4 จังหวัดอีสานตอนบน ที่มีชื่อเรียกขานว่า กลุ่มสนุก ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ เพื่อร่วมกันสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มและภูมิภาค และเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยมีนโยบายการดำเนินการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้บริบทของชุมชนและพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ กลุ่มสนุกทั้ง 4 จังหวัดนี้มีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เนื่องจากมีพื้นที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางอินโดจีน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมเกษตรและประมงน้ำจืด จึงกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สะพานการค้าและการท่องเที่ยวอินโดจีน” ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาจึงมุ่งสู่ชายแดน โดยการพัฒนาด้านการค้า และผลักดันการท่องเที่ยว ภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน คือ การยกระดับขีดความสามารถให้กับบุคลากร และแรงงาน การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบริการท่องเที่ยว และพัฒนาบุคลากร

ภาคบริการ การเพิ่มมูลค่าการค้า ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการผ่านแดน และอำนวยความสะดวกกิจกรรมการค้า และการปรับโครงสร้างระบบการผลิตทางการเกษตร เพื่อส่งเสริมการร่วมลงทุนกับกลุ่มอินโดจีน การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดมีศักยภาพที่แตกต่างกันไป หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้า หรือการค้าชายแดนทางมุกดาหาร จะให้ความสำคัญมากกว่า เนื่องจากมุกดาหารมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขงและลาว สามารถที่จะทะลุไปถึงเวียดนาม และออกสู่จีนตอนใต้ได้ ซึ่งจะมีโครงการพัฒนาเมืองคู่แฝดระหว่างจังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต เป็นการพัฒนาร่วมกันทั้ง 2 เมือง โดยมีการแลกเปลี่ยนการค้า การศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งยังมีโครงการสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 มาช่วยผลักดันให้เกิดความสะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ขณะที่จังหวัดนครพนมก็มีในเรื่องของการท่องเที่ยวจังหวัดสกลนครก็จะเน้นในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจังหวัดกาฬสินธุ์ จะให้ความสำคัญในเรื่องของการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งทั้ง 4 จังหวัดนี้จะพัฒนาร่วมกัน โดยพิจารณา ดูว่าจังหวัดไหนมีศักยภาพด้านใดสูงบ้าง ก็จะจัดให้จังหวัดนั้นเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นเจ้าภาพด้านนั้นๆ (สุวิทย์ สุทธิจิระพันธ์, 2547 : 15)

การที่นโยบายและแผนการท่องเที่ยวถูกกำหนดโดยหน่วยงานของรัฐ และตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ เช่น กลุ่มธุรกิจโรงแรม กลุ่มธุรกิจนำเที่ยว ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทำให้ผลประโยชน์หรือรายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวตกอยู่ในมือของบริษัทข้ามชาติหรือธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น เครือข่ายของโรงแรมและบริษัทนำเที่ยวโดยที่ผลประโยชน์ เหล่านี้ลงไปสู่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยวน้อยมาก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมิได้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นดังที่มักถูกนำมาเป็นประเด็นอวดอ้างหากแต่เป็นเพียงการดูดดึงให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบตลาดโลก และผลิตซ้ำ การครอบงำของธุรกิจขนาดใหญ่จากประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีความสำคัญ

ต่อการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อจะได้แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มสนุก ใน 4 จังหวัดอีสานตอนบนที่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์)
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่างกัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ภาคเอกชน จำนวน 263 คน ได้แก่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ การนำนโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) ซึ่งในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี และมอร์แกน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในภาคเอกชน ประกอบด้วย

- 1.1 กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 103 คน
- 1.2 มัคคุเทศก์ที่นำเที่ยวในกลุ่มสนุกและจดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนการท่องเที่ยว จำนวน 52 คน
- 1.3 ผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการของโรงแรม และร้านอาหาร จำนวน 108 คน

2. นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้ง 4 จังหวัด แหล่งท่องเที่ยว 4 แห่ง ที่เดินทางมาเที่ยวในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 จำนวน 380 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) และการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มสนุก

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. กลุ่มสตรีแม่บ้าน มัคคุเทศก์ และผู้ประกอบการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ช่วยวิจัยที่อยู่ในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 11-17 มิถุนายน 2550
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยให้ผู้ช่วยวิจัยทำการแจกแบบสอบถาม ในช่วงระหว่างวันที่ 22 มิถุนายน ถึงวันที่ 15 กรกฎาคม 2550

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาร้อยละ
2. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก และปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกที่มีเพศต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ F-test (One-way ANOVA)
4. แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

1.1 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 46-55 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับระดับปริญญาตรี รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป รองลงมา 5,000-10,000 บาท

1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 46-55 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รองลงมาอยู่ในต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป รองลงมา 5,000-10,000 บาท

2. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) พบว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แต่การมีส่วนร่วมนี้ยังมีไม่มากนัก ซึ่งสาเหตุอาจมาจากเรื่องของการค่าตอบแทน และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในบางกลุ่ม จึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานยังมีอยู่ ดังผลการวิจัยของ อนุชา ปัญจพันธ์ (2545 : 102) ที่ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา แล้วพบว่า การจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่ผ่านมา ประชาชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากนัก เป็นเพราะว่าผลประโยชน์ ค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับปริมาณงานทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน และผลการวิจัยของ อุมพร ศุภการ (2550 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึก ขาดการปลูกฝัง และขาดผู้นำในการอนุรักษ์ธรรมชาติและไม่เคยเข้าใจกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงไม่น่าสนใจ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ

2.2 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร มีปัญหาอยู่ในระดับระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การคงสภาพของทรัพยากรท้องถิ่นให้มีสภาพ

แวดล้อมที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน และการออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว สร้างแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2.3 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การกำหนดเขตการจัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ

2.4 ด้านผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ มีปัญหาอยู่ในระดับระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ/เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

2.5 ด้านการมีส่วนร่วม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คืองบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ

3. ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก พบว่า นักท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ธาณะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยโดยรวมและปัจจัยด้านการบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร เผ่าพงศ์ช่วง (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยจูงใจนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยจูงใจท่องเที่ยวด้านความเป็นมิตรไมตรีของผู้คนในท้องถิ่น ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านสถานที่พัก ด้านร้านอาหาร ด้านคมนาคม ด้านสินค้าของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย การโฆษณาประชาสัมพันธ์มีระดับการจูงใจในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏดังนี้

3.1 ด้านสินค้าและบริการที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีธรรมชาติที่สวยงาม มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองที่หลากหลาย และมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรมสะดวก ร้านอาหาร ห้องน้ำสะอาด สถานที่จอดรถปลอดภัย

3.2 ด้านราคาที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย ได้แก่ ราคาสินค้าของที่ระลึกมีความเหมาะสม ที่พักแรมมีราคาให้เลือกหลายระดับราคา และมีธุรกิจบริการให้เลือกหลายระดับราคา

3.3 ด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้งที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มีบรรยากาศร่มรื่น มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน และสถานที่จอดรถเพียงพอและมีความปลอดภัย และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการจัดงานเทศกาลต่างๆ เสมอ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ

3.5 ด้านบุคลากรที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อยได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ยิ้มแย้ม แจ่มใส เจ้าหน้าที่มีความรู้และแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ให้บริการรวดเร็ว ถูกต้อง

3.6 ด้านกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 1 ข้อคือ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอและอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

3.7 ด้านลักษณะทางกายภาพที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของข้อจากมากไปน้อย ได้แก่ ลักษณะธรรมชาติสวยงาม สถานที่ที่มีความเป็นระเบียบ สวยงาม และ

ป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกเส้นทางมีความชัดเจน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

4. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ธาณะสะพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชากรที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมจิต ทานูรี (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ และอายุ มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากประชาชนทุกกลุ่มไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ต่างรับรู้รูปแบบการท่องเที่ยวคล้ายคลึงกัน มีความสนใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับเดียวกัน จึงเห็นความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการแก้ไขการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การมาท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและน่าสนใจ ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการทำงานโดยร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐ เอกชน และบุคลากรในท้องถิ่น ควรมีสถานที่บริการให้เพียงพอ ตลอดจนควบคุมราคาสินค้าและบริการให้เป็นธรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาของการดำเนินงานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์) โดยรวม และรายด้านทุกด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่มีความสำคัญของนักท่องเที่ยวต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุกโดยรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก
3. นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก ทั้งโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน
4. แนวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มสนุก ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและน่าสนใจ ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการทำงานโดยร่วมมือกันอย่างไม่ใกล้ชิดระหว่างรัฐ เอกชน และบุคลากรในท้องถิ่น ควรมีสถานที่บริการให้เพียงพอ ตลอดจนควบคุมราคาสินค้าและบริการให้เป็นธรรม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกดาธรรมิกร กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สุขศรีงาม คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้คำปรึกษาแนะนำการทำวิจัยจนทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ฐานะสะพงษ์. (2547). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาปัญหาพิเศษ บช.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภัสสร เผ่าพงศ์ช่วง. (2546). **พฤติกรรมและปัจจัยจูงใจนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากจังหวัดอุบลราชธานี**. การศึกษาปัญหาพิเศษ บช.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เปรมจิต ทาบุรี. (2549). **กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ บช.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)**. กรุงเทพฯ : เศรษฐสภาลดพรวัว.
- สุวิทย์ สุทธิจิระพันธ์. (2547). "โหนดกระแสน้ำข้ามโขง 2 บวมมุกดาหารสู่ Gate Way อินโดจีน," **ประชาชาติธุรกิจ**. 22 มีนาคม, หน้า 15.
- อนุชา ปัญจพันธ์. (2545). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษา ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปาง จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุมาพร ศุภการ. (2550). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน ตำบลสะพลี จังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

